

פסק דין

1. זהו ערעור על קולת העונש שהטיל סגן הממונה על המשמעת בתיק ד/2012/21 מיום 17 לאפריל 2013. המשיבה היא סטודנטית לתואר ראשון בבית ספר לעבודה סוציאלית. במסגרת הקורס "החברה בישראל: תמורות ובעיות" בשנת הלימודים הראשונה הגישה המשיבה תרגיל בנוסח שהיה מועתק מאתר אינטרנט. לאחר שהודתה המשיבה במעשה המיוחס לה, היא הורשעה בעבירת הונאה בעבודת בית והפרת הוראות, על פי סעיפים 29.3 ו-29.4 לתקנון המשמעת של האוניברסיטה. המשיבה הביעה חרטה על המעשה, טענה שהעבירה בוצעה מחוסר הבנה, ופרסה בפני בית הדין את מצבה המשפחתי והכלכלי הקשה.
2. גדר המחלוקת בין הצדדים בערכאת הדיון היתה אם יש לפסול גם את הקורס שבמסגרתו הוגשה העבודה או שמא ראוי להסתפק בפסילת העבודה עצמה? לאחר ששקל סגן הממונה על המשמעת פרופ' קרייטנר, את טיעוני הצדדים ועובדות המקרה, החליט, בהתחשב בנסיבות המקרה ובנסיבות האישיות של המשיבה, ואגב הגדרת האירוע כ"מעידה מהולה בחוסר הבנה" להסתפק בפסילת העבודה. זאת, בנוסף לעונש הרחקה חלקית מהלימודים בקורסים סימסטריאליים במהלך סמסטר ב' תשע"ג, והרחקה על תנאי של שנה (למשך שנתיים).
3. על גזר דינו של סגן הממונה על המשמעת הוגש הערעור שלפנינו. במרכזו הטיעון שאין די בפסילת עבודת הבונוס ללא פסילת הקורס כולו. לטענת המערער, ב"כ הקובלת, פרץ סגן הממונה את רף הענישה הנהוג באוניברסיטה בעבירות הונאה. הוא הוסיף וטען שפסק הדין אינו נותן משקל לעקרונות אחידות הענישה, בכך שלא התאים את העונש בתיק זה לעונש שנגזר בתיקים ד/22/2012 ו-ד/23/2012, הנוגעים לאותה עבודת בונוס באותו קורס. בנוסף נטען שהמקרה הנ"ל אינו חריג ואין לנהוג בו באורח שונה מהמקובל במקרי הונאה אחרים, בהם נפסל כמעט כמובן מאליו הקורס נשוא העבירה. לטענת המערער, פסילת עבודת הבונוס בלבד לא מהווה דה-פקטו ענישה, שכן היא לא פוגעת בהישגי המשיבה ובציונה בקורס בו נעשה מעשה ההונאה.
4. בתגובה לטיעוני הערעור, סבורה באת כוח המשיבה שלא נפל פגם בהחלטת סגן הממונה על המשמעת. היא טוענת, בין היתר, שסגן הממונה שמע את עובדות המקרה והתרשם באופן בלתי אמצעי מהמשיבה ומנסיבותיה האישיות (אם צעירה, משפחה צעירה, קשיים כלכליים); על כך אין מקום להתערבות בשיקול דעתו. יתר על כן, באת כוח המשיבה מוסיפה ומדגישה שהחלטת סגן הממונה עולה בקנה אחד עם דרישות תקנון המשמעת. סעיף 32 לתקנון מחייב את פסילת העבודה בה נעשתה ההונאה, אך אינו קובע כעונש חובה את פסילת הקורס במהלכו בוצעה העבירה.
5. בית דין זה רואה בהונאה את אחת העבירות החמורות בתקנון המשמעת והטיפול בה צריך להעשות ביד קשה והחלטית. עבירה זו פוגעת באורח קשה ביושרה האקדמית וביחסי האמון בין סטודנטים

למורים, המרכזיים כל כך לחיים האוניברסיטאיים. על מוסדות האוניברסיטה ועל תלמידיה לנקוט בכל האמצעים לעקור משורש צל מאיים זה. הקלה בענישה בעבירת הונאה ראוי שתהא חריגה ביותר כדי לא לפגוע בכוח ההרתעה מפני הפרת משמעת חמורה זו.

6. מקובל עלינו שכלל לא תתערב ערכאה זו בגזר דין שנגזר בערכאת המשמעת, הגם שאנו רשאים לעשות כן. מבלי לקבוע מסמרות בנושא, אחד המקרים בהם ניתן לשקול התערבות כזו נוגע לחידוד הכרעות דין שהתקבלו, לרבות ייצוב רף ענישה מקובל או צורך בשינוי מדיניות ענישה.

7. סעיפים 30א ו-32 לתקנון המשמעת מחייבים הטלת עונש הרחקה בפועל ופסילת העבודה/המבחן נשוא העבירה בעקבות הרשעה בהונאה. עונש פסילת הקורס בו נעברה עבירת ההונאה אינו נמנה על עונשי החובה. אולם, לפי שורה של החלטות של בית הדין למשמעת לערכאותיו כך נעשה. כך גם ראוי, בדרך כלל, להמשיך ולעשות כדי להבהיר את חומרת המעשה ולחדד את יסוד ההרתעה. יתכנו, כמובן, מקרים חריגים ונסיבות מיוחדות בהם יפעילו הממונים על המשמעת את שיקול דעתם ויחליטו אחרת, אולם בשגרה ראוי כי הענישה בעקבות הרשעה בעבירת הונאה תותיר את רישומה גם על הישגי הנאשם בקורס או בסמינריון בהם נעשה המעשה האסור.

8. לאחר עיון בנסיבות המקרה ובטענות הצדדים החלטנו לקבל את הערעור. אנו סבורים כאמור שהתגובה על מעשה הונאה חייבת לקבל ביטוי של פגיעה בהישגי התלמיד באותו קורס. פסילת עבודת הבונוס, שאי-קבלת ציון בה אינה פוגעת בציונים שהושגו בקורס, אינה מהווה פגיעה ממשית בהישגי המשיבה באותו קורס. איננו מקלים ראש בשיקול דעת סגן הממונה ומהתרשמותו האישית מהמשיבה ומנסיבות האירוע, עם זאת, יש להציב אל מול אלה שיקולים נוספים, ובראשם חומרת עבירת ההונאה והצורך בשמירה על סף הענישה לגבי עבירות אלה. הקלה בעונש, בדמות הרחקה חלקית מקורסים סימסטריאליים למשך סמסטר אחד, מבטאת לדעתנו היטב התחשבות בנסיבות האירוע ובנסיבות האישיות.

9. אנו מורים, לפיכך, על פסילת הקורס "החברה בישראל: תמורות ובעיות" ומחייבים את המשיבה לחזור עליו.

10. עם זאת, לאור חוות דעתו של סגן הממונה, ששקל את נסיבות המקרה והתרשם באופן בלתי אמצעי מהמשיבה, ולאור העובדה שהמשיבה נגשה לבחינה בקורס ועמדה בה בהצלחה, אנחנו מציעים למורה הקורס לבחון את האפשרות להקל על המשיבה בנושא חובת הנוכחות בשיעורים, אם ישנה דרישה כזו בקורס.

פסק הדין יפורסם ללא שם המשיבה

נתן היום, 2/7/2013, בהעדר הצדדים

עותמאן אלשיך
חבר בית הדין

פרופ' אלי לדרמן
נשיא בית הדין

פרופ' לילך שלו מבורך
חברת בית הדין